

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף ו

(בעמוד הקודם)

איבעיא להו תבעו לאחר זמן: מלוה שהלוה כסף ללווה, ולאחר שעבר זמן הפרעון תבע ממנו את הכסף, ואמר לו הלווה 'פרעתי לך את הכסף באמצע הזמן של ההלוואה'. מצד אחד יש כאן חזקה שאדם לא פורע בתוך זמנו. מצד שני יש כאן נאמנות של 'מה לי לשקר', דהיינו הוא היה יכול לטעון שהוא פרע בזמן בסיום ההלוואה ואז היה נאמן, ומתוך שהוא יכול לטעון זאת והוא טוען טענה לרעתו (שהוא פרע בתוך הזמן), הוא נאמן. (ונאמנות זו נקראת 'מיגו' = מתוך).

ואם כן השאלה היא, האם אומרים 'מה לי לשקר' גם במקום שיש 'חזקה' נגדית ומאמינים לו נגד החזקה, או שלא מאמינים לו.

ת"ש בחזקת שנתן וכו': ראייה ממשנתנו. אם השותף בנה את הכותל עד ארבע אמות, ולאחר זמן הוא תובע את חבירו שישתתף איתו בהוצאות, וחבירו טוען שהוא שילם. הרי הוא בחזקת ששילם לו, עד שהשותף (התובע) יביא ראיה שהוא לא שילם.

היכי דמי: איך מדובר? אם השותף (הנתבע) טוען 'פרעתיך בזמני' כלומר בסיום בניית הכותל, הרי פשיטא שהוא נאמן. אלא בהכרח מדובר שהוא טוען לו 'פרעתיך בתוך זמני' כלומר באמצע בניית הכותל. ואפילו שיש חזקה שאין אדם פורע בתוך זמנו, הוא נאמן. וזאת משום שהוא היה יכול לטעון 'פרעתי בזמן' ואם כן יש לו 'מה לי לשקר'. מוכח שאפילו במקום חזקה אמרינן 'מה לי לשקר'.

דחיה: שאני הכא דכל שפא ושפא זמניה הוא: אין ראייה משם. מכיון שבכל שורה ושורה של בניית הכותל הוא חייב להשתף בתשלום, ולכן הוא כבר עשוי לשלם את הכל באמצע הבניה. וממילא כבר אין כאן חזקה שהוא לא ישלם באמצע, ולכן הוא נאמן.

ת"ש מד' אמות ולמעלה וכו': ראייה מהסיפא של משנתנו. אם השותף בנה את הכותל מעל ארבע אמות, חבירו אינו חייב להשתתף. אבל אם לאחר זמן הוא בנה כותל כנגד הכותל הראשון, הוא חייב לשלם. ואם לאחר זמן השותף תובע אותו שישתתף איתו בהוצאות של מעל ארבע אמות, והוא טוען שהוא שילם לו כבר, הרי הוא בחזקת שלא שילם לו עד שהוא יביא ראיה שהוא כן שילם.

היכי דמי: איך מדובר? אם השותף (הנתבע) טוען 'פרעת'ך בזמני' כלומר בסיום בניית הכותל, מדוע הוא לא נאמן? והרי הוא טוען שהוא פרע בזמן (וכמו בהלואה שהלוה נאמן לטעון שפרע את ההלוואה בזמן ואינו צריך להביא על כך עדים). אלא בהכרח מדובר שהוא טוען לו 'פרעת'ך בתוך זמני' כלומר באמצע בניית הכותל. ומכיון שיש חזקה שאין אדם פורע בתוך זמנו, הוא לא נאמן. ואפילו שהוא היה יכול לטעון 'פרעתי בזמן' ואם כן יש לו 'מה לי לשקר'. מוכח שבמקום חזקה לא אמרינן מה לי לשקר.

דחיה: **שאני הכא דאמר מי יימר דמחייבי לי רבנן:** אין ראייה. כי שם אין כלל 'מה לי לשקר', משום שגם אם הוא היה טוען שהוא פרע בזמן לא היינו מאמינים לו. משום שהדין הזה שאם הוא סמך כותל הוא חייב להשתתף בהוצאות של הכותל הראשון אינו ידוע, ומסתבר שהוא היה אומר לעצמו 'מדוע עלי לשלם? מי אמר שהדיינים יחייבו אותי לשלם על כך? אמתין עד שהוא יתבע אותי בדיון, ואם אצא חייב אשלם'.

א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ת"ש מנה לי בידך: מלוה תובע את הלווה 'מנה (= מאה) לי בידך', והלווה אומר 'הין (= כן)' בפני עדים. ולמחרת בא שוב המלוה ללווה ואומר לו 'תן לי את המנה שאתה חייב לי'. אם הלווה טוען 'נתתי לך אותו' הוא פטור. אבל אם הלווה טוען 'אין לך בידי' הוא חייב לשלם. והגמרא מבארת.

מאי לאו: לכאורה פירוש דברי המשנה כך הוא. אם הלווה טוען 'נתתי לך' הכוונה 'פרעתי לך בזמן', הוא פטור. אבל אם הוא טוען 'אין לך בידי' הכוונה 'פרעתיך בתוך הזמן', הוא לא נאמן.

ובמקרה הזה הוא חייב, אפילו שיש לו כאן 'מה לי לשקר' שהרי יכל לטעון שפרע בזמן והיה נפטר מלשלם, בכל אופן הוא חייב, משום שיש חזקה שאין אדם פורע בתוך זמנו. מוכח שבמקום חזקה לא אמרינן מה לי לשקר.

דחיה: לא, מאי אין לך וכו': פירוש דברי המשנה כך הם. אם הלווה טוען 'אין לך ביד' הכוונה שהוא כופר ואומר 'לא היו דברים מעולם' ואני לא חייב לך כלום. אלא שמכיון שאתמול הוא הודה בפני עדים שהוא לווה, ממילא כאשר הוא טוען שהוא לא לווה הרי זה כאילו הוא אומר שהוא לא פרע. וכמו שאמר מר 'כל האומר לא לוייתי כאומר לא פרעתי דמי' כי הרי אם הוא לא לווה ודאי שהוא לא פרע. אך מכיון שידוע לנו שהוא כן לווה ממילא ברור לנו שהוא לא פרע והוא חייב.

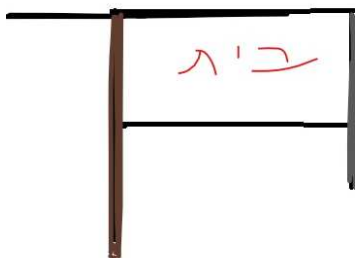
(אבל כשהלווה טוען 'נתתי לך את הכסף' הוא נאמן, כי יתכן והוא שילם את הכסף אחרי שהוא הודה מאתמול עד עכשיו).

*

למדנו במשנה - אם השותף הראשון בנה כותל מעל ארבע אמות הוא לא יכול לחייב את השותף השני להשתף איתו בחלק שמעל ארבע אמות. אבל אם אחר כך השותף השני בנה כותל אחר כנגד הכותל הראשון, מגלגלין עליו את התשלום של כל גובה הכותל, משום שהוא גילה בדעתו שהוא מעוניין בכותל כדי להניח תקרה מעל שני הכתלים.

א"ר הונא סמך לפלגא: אם השני בנה כותל רק כנגד חלק מהאורך של הכותל, או רק כנגד חלק מהגובה של הכותל הראשון, הוא חייב לשלם על כל הכותל הראשון, כאילו הוא בנה כותל סמוך לכל הכותל הראשון. משום שכודאי הוא ימשיך את הבנייה עד הסוף.

אבל לדעת רב נחמן הוא חייב לשלם רק כנגד מה שהוא סמך ולא את כל הכותל.

ומודה רב הונא בקרנא ולופתא: קרנא = אם הבית של השני צמוד לכותל שבנה הראשון, והשני בנה את הכותל החדש בקצה הנגדי של הבית שלו, ובנה את הכותל רק לאורך חלק קטן כנגד הכותל הראשון. כאן הוא לא חייב

להשתתף בכל הכותל הראשון, כי בכזה מקרה הוא לא עתיד להמשיך ולבנות את הכותל השני יותר ממה שהוא כבר בנה. כי הוא מתכוין רק לבנות תקרה על החלק הקטן שכנגד ביתו.

ומודה ר"נ באפריזא ובקבעתא דכשורי: אפריזא = אם השני בנה כותל ארוך כנגד הכותל הראשון אבל נמוך יותר מהכותל הראשון, אלא שהוא חיבר לכותל עץ ארוך לאורך הכותל, כאן הוא חייב לשלם על כל הגובה של הכותל הראשון. כי בודאי הוא מתכוין להניח קורות מכותל לכותל ולבנות קומה נוספת למעלה. ולכן הוא הניח את העץ לאורך הכותל בשביל להניח עליו את הקורות, כי אם יחבר אותם ישר לכותל הם ירקיבו מהלחות של הכותל.

ובקבעתא דכשורי = אם אין לו עץ כזה, הוא עושה חורים בכותל ומחפה אותם בנסרים קטנים מכל הצדדים ובתוכם מניח את ראשי הקורות כדי לבנות עליהם קומה נוספת. ולכן כאן הוא חייב לשלם על כל הכותל.

אמר רב הונא בי כוי לא הוי חזקה: אם הראשון בנה כותל מעל גובה ד' אמות, ובאמצע הכותל עשה חורים כאלו כמו 'קבעתא דכשורי' הנ"ל, לכיוון הצד של השותף השני. השני לא יכול לטעון לו שהוא כבר שילם לו על כל הכותל, כי אחרת הראשון לא היה בונה חורים בשביל הקורות שלו. אין זו טענה מתקבלת, כי הראשון טוען עשיתי זאת כדי שבעתיד אם תרצה לבנות קומה שנייה לא אצטרך להרוס את הכותל שלי בעשיית החורים, ולכן עשיתי אותם בהתחלה.

*

אמר רב נחמן אחזיק להורדי: שותף שיש לו 'חזקה' להשתמש בכותל של חבירו להניח עליו 'הורדי' = קורות דקים, אין לו רשות להניח עליו 'כשורי' = קורות כבדים. אבל אם יש לו חזקה להניח עליו קורות כבדים, היא כוללת גם רשות להניח קורות קלים יותר.

הרחבת הדברים: ה'חזקה' האמורה כאן היא 'חזקת תשמישין'. כלומר שאם הוא משתמש בכותל של חבירו וחבירו לא מוחה בו, ולאחר מכן המשתמש טוען שהוא קנה ממנו את הזכות הזו או שהוא קיבל אותה במתנה, הוא נאמן, כי יש לו 'חזקה' בכך שהוא כבר משתמש בכותל.

רב יוסף אמר: רב יוסף חולק וסובר שגם חזקה להניח קורות דקים מאפשרת להניח קורות כבדים.

איכא דאמרי: שרב נחמן נחמן עצמו סובר שאין הבדל אם החזקה היא לקורות כבדים או קלים, היא כוללת גם את הסוג השני של הקורות (וכדעת רב יוסף).

אמר רב נחמן אחזיק לנטפי: שותף שיש לו חזקה שגגו יטפטף את מי הגשמים על פני כל אורך החצר של חבירו, יש לו גם רשות לבנות מרזב שיקלח את כל המים לתוך החצר של חבירו. כי ודאי עדיף לחבירו שהמים יתנקזו למקום אחד. אבל אם יש לו חזקה למרזב, אין לו רשות לטפטף את המים ללא מרזב.

ורב יוסף חולק.

איכא דאמרי: שרב נחמן סובר שאין חילוק בין נטפי לשפכי, ואם יש לו חזקה לשפכי מותר לו גם לטפטף על חצר חבירו. אמנם אין לו רשות לטפטף על 'צריפא דאורבני' של חבירו. דהיינו צריף שהתקרה שלו עשויה מענפי ערבה וטיפות שנופלות עליו מטפטטות לתוכו באופן שאי אפשר להשתמש בצריף כלל.

אמנם רב יוסף חולק וסובר שאפי' בצריפא דאורבני יש לו רשות. וכך נהג רב יוסף למעשה.

*

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא - המשכיר בית לחבירו: המשכיר חדר לחבירו בתוך בית גדול שיש בו הרבה חדרים, יכול השוכר להשתמש בחורים של הכותל של הבית הגדול מבחוץ, באורך של ד' אמות, ואפילו לאו דוקא כנגד החדר שלו. במקום שנהגו כן.

אמנם אין לו רשות להשתמש בכתלים שליד ה'תרבץ אפדני' = גינה של פרחים שבפתח הטרקלין, כי אין לו רשות להכנס למקום ההוא.

ורב נחמן דידיה אמר אפילו בתרבץ אפדני, אבל רחבה שאחורי הבתים לא: רב נחמן עצמו סובר שאפילו בכותל ליד הגינה יכול להשתמש, אמנם ב'רחבה' שמאחורי הבית אין לו רשות להשתמש כי היא לא מושכרת לו להשתמש בה. ורבא חולק וסובר שמותר לו להשתמש בה.

אמר רבינא האי כשורא דמטללתא: מי שהניח קורה על כותל חבירו כדי שיהיה לו צל תחתיה, עד שלושים יום אין זה 'חזקה', כלומר אם בעל הכותל לא מחה בו בתוך שלושים יום אין בעל הקורה יכול לטעון שהוא שילם לבעל הכותל וקיבל ממנו רשות להניח את הקורה על הכותל לעולם, לפי שעד שלושים יום אדם לא מקפיד משום שהוא חושב שחבירו זקוק לצל ובעוד כמה ימים יקח משם את הקורה שלו. אבל אם עברו שלושים יום ולא מחה בו בעל הכותל, יש לבעל הקורה 'חזקה' שהוא קיבל רשות מבעל הכותל להניח שם את קורתו לתמיד.

ואי סוכה דמצוה היא: ואם הניח סכך על כותל חבירו כדי שתהיה לו סוכה תחת הסכך, אם לא מחה בו בתוך שבעת ימי חג הסוכות אין זו 'חזקה', לפי שבעל הכותל חושב שחבירו יסיר משם את הסכך לאחר החג. אבל אם לא מחה בו גם לאחר שבעת ימי חג הסוכות יש לו 'חזקה', שכיון שבעל הסכך השאיר את הסכך שלו יותר מהזמן הצריך למצוות סוכה ולא מחה בו בעל הכותל, הרי שיש לו 'חזקה' שבעל הכותל הסכים שישאיר שם את הסכך לתמיד. [אם לא מחה בו לאחר שבעה ימים יש לנו לומר שבעל הסכך שילם לבעל הכותל שיוכל להשתמש בכותל לעולם, לפי שדרכם היה לקבוע את סוכתם לכל השנים, ולכן כבר מיד לאחר שבעה ימים יש לו 'חזקה'].

ואי חברה בטינא: ואם הוא חיבר את הסכך ע"י טיט, מיד יש לו חזקה.

אמר אבוי: שני בתים שעומדים משני צידי רשות הרבים, וכל אחד יכול לראות לתוך גגו של חבירו, כל אחד מהם צריך לעשות חצי מעקה לגג שלו שלא כנגד גגו של חבירו, **ומעדיף,** כלומר ומושך את המעקה שיהיה מעט יותר מחצי גג, ובכך כל אחד מהם לא יוכל לראות לתוך גגו של חבירו.

קושיא: מאי איריא: מדוע אבוי אמר שהם עומדים משני צידי רשות הרבים, והרי גם אם הם עומדים משני צידי רשות היחיד כך הדין.

תירוץ: רשות הרבים איצטריכא ליה: יש חידוש מיוחד ברה"ר, שהיה מקום לחשוב שחבירו לא חייב לעשות מחיצה בגגו לפי שהוא יכול לומר לו 'זהרי בכל מקרה עליך להישמר מלעשות תשמישים צנועים בגג מפני בני רה"ר שרואים אותך', ולכן חידש אבוי שהוא חייב לעשות מחיצה לפי שחבירו יכול לטעון לו 'בני רה"ר רואים אותי רק ביום, אבל אתה רואה אותי ביום ובלילה'.

אי נמי: טענה נוספת: 'בני רה"ר רואים אותי רק כאשר אני עומד ולא כשאני יושב, אבל אתה רואה אותי בין אם אני עומד או יושב'. ועוד יכול לטעון: 'בני רה"ר רואים אותי רק כאשר הם מתבוננים היטב, אבל אתה רואה אותי אפילו ללא שאתה צריך להתכונן היטב'.

חוזרים לדברי אביי:

קושיא: אמר מר (= אביי) **זה עושה מעקה לחצי גג... פשיטא:** פשוט שכל אחד עושה חצי, ומה חידש אביי?

תירוץ: **לא צריכא:** מדובר שאחד מהם קדם ועשה מעקה לחצי גג לפני שבא לבית דין לתבוע מחבירו שיעשה גם הוא מעקה לחצי גג, ואח"כ תבע את חבירו שיעשה גם הוא מעקה לחצי גג, והיה מקום לחשוב שכיון שכבר התחיל לעשות מעקה לחצי גג לכן יגמור לעשות אצלו את כל המעקה וחבירו ישלם לו על חצי, קמ"ל שהוא יכול לטעון לחבירו 'מדוע אתה לא רוצה לעשות מעקה? בגלל שהוא מכביד על החומה שלך ועלול לקלקל אותה, והרי אם אני יעשה את כל המעקה הוא יכביד על החומה שלי!' ולכן אנו מחייבים את חבירו שיעשה אצלו את החצי השני.

אמר ר"נ אמר שמואל, גג הסמוך לחצר חבירו עושה לו מעקה גבוה ד' אמות: משום היזק ראייה.

אבל בין גג לגג לא: אבל אם הגגות סמוכים זה לזה לא צריך לעשות מחיצה ביניהם, לפי שלא משתמשים בגג באופן קבוע, וכשמשתמש שם מידי פעם, יוכל להיזהר מהיזק ראייה של חבירו.

ור"נ זידיה אמר: כלומר עד כאן הם דברי רב נחמן בשם שמואל, אבל רב נחמן בעצמו אמר שאמנם לא צריך לעשות בין גג לגג מחיצה גבוהה ארבע אמות, אבל חייב לעשות מחיצה בגובה עשרה טפחים.

שאלה: **למאי?** למה הוא חייב לעשות מחיצה בגובה עשרה טפחים? אם כדי למנוע היזק ראייה, הרי צריך מחיצה בגובה ארבע אמות, ואם כדי שאם חבירו יעבור את המחיצה ידע שהוא נכנס כדי לגנוב, הרי די במסיפס בלבד (= יתדות עצים נמוכים וקבועים בארץ), ואם כדי שלא יכנסו לגגו גדיים וטלאים, די במחיצה נמוכה שהם לא יוכלו לעבור דרכה בדרך הילוכם.

תשובה: לעולם: באמת המחיצה נועדה כדי שאם חבירו יעבור את המחיצה ידע שהוא נכנס כדי לגנוב, אלא שאם הוא יעשה רק מסיפס חבירו יוכל לטעון לו 'נפל לי חפץ על הגג שלך ונכנסתי כדי לקחתו', אבל אם הוא יעשה מחיצה של עשרה טפחים הוא לא יוכל לטעון כך.

קושיא: מיתיבי: למדנו בברייתא - אם היתה קרקע חצירו גבוהה מגגו של חבירו, אין בעל החצר צריך לעשות מחיצה בין החצר לגג, כיון שבגג לא משתמשים באופן קבוע ובעל הגג יכול להיזהר שבעל החצר לא יזיק אותו בהיזק ראייה. ע"כ הברייתא.

מאי לאו: משמע שלא צריך לעשות מחיצה כלל! וזה שלא כדבר רב נחמן שאמנם לא צריך לעשות מחיצה גבוהה ארבע אמות, אבל חייב לעשות מחיצה בגובה עשרה טפחים.

תירוץ: לא: באמת כוונת הברייתא שאמנם לא צריך לעשות מחיצה גבוהה ארבע אמות אבל חייב לעשות מחיצה בגובה עשרה טפחים, וכדברי רב נחמן.

איתמר שתי חצרות זו למעלה מזו: שרקקעית החצר האחת גבוהה מרקקעית החצר השניה, לדעת רב הונא - התחתון בונה לבדו מחיצה מלמטה עד שמגיע לגובה הרקקעית של חצר חבירו, ואז חבירו ממשיך לבנות עם התחתון את החלק העליון של המחיצה. ולדעת רב חסדא - על העליון להשתתף במחיצה שבונה התחתון (כיון שהוא לא יכול לבנות את החלק העליון ללא החלק התחתון), וממשיך ובונה עימו גם את החלק העליון של המחיצה.

תניא כוותיה דרב חסדא: מהברייתא שאומרת 'לא יאמר העליון הריני בונה מכנגדי ועולה אלא מסייע מלמטה ובונה' רואים כשיטת רב חסדא שעל העליון להשתתף במחיצה שבונה התחתון.

המשך הברייתא: ואם היתה חצרו למעלה מגגו של חבירו אינו זקוק לו: כלומר אין בעל החצר צריך לעשות מחיצה בין החצר לגג, לפי שבעל החצר לא מזיק את בעל הגג בהיזק ראייה כיון שלא משתמשים בגג באופן קבוע.